

**ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΕΣ ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
Γ' ΤΑΞΗΣ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ Δ' ΤΑΞΗΣ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ
ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΤΕΤΑΡΤΗ 13 ΙΟΥΝΙΟΥ 2012
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ
ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ**

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΘΕΜΑΤΩΝ

- A1.** Το διήγημα του Βιζυηνού έχει ψυχογραφικό χαρακτήρα, αφού ο συγγραφέας έχοντας βαθιά γνώση της ψυχολογίας διεισδύει στα μύχια της ψυχής των ηρώων του. Τρία χαρακτηριστικά παραδείγματα είναι τα εξής:
- ☞ «τρέμων εκ φρίκης, έβλεπον ... ένα σκελετόν ... Υπέφερον τας φρικτίαις εκείνας ...»: Ο μικρός Γιωργής κατά τη διάρκεια της πρώτης διανυκτέρευσης στην εκκλησία νιώθει φόβο, φρίκη και τρόμο. Οι συνθήκες του εσωτερικού χώρου της εκκλησίας προκαλούν ψευδαισθήσεις-παραισθήσεις στο παιδί.
 - ☞ «όταν ήκουσα τας λέξεις ταύτας, παγερά φρικτίαις διέτρεξε τα νεύρα μου...»: Η προσευχή της μάνας Δεσποινιώς προκαλεί τρόμο στο Γιωργή και αυτό το έντονο συναίσθημα περιγράφεται ενδελεχώς από τον ψυχογράφο Βιζυηνό.
 - ☞ «Προσεπάθησα να ενθυμηθώ μήπως της έπταισα ποτέ ...»: Η εσωτερική σύγκρουση στην ψυχή του Γιωργή μετά το άκουσμα της προσευχής της μάνας κορυφώνεται. Ο αφηγητής αισθάνεται ένοχος καθώς βιώνει τη σύγκρουση ανάμεσα στην αγάπη για την άρρωστη αδερφή του και την πίκρα για τη στέρηση της μητρικής στοργής.
- B1. α.** Ως ψυχογραφικός και δραματικός πεζογράφος ο Βιζυηνός εμπλουτίζει την αφήγηση με τεχνικές που καταδεικνύουν και τη δεινότητα της διηγηματογραφίας του. Οι περιγραφές του, κατά τον Μουλλά «συμπληρώνουν τα κενά, δημιουργούν αντιθέσεις, εντείνουν δραματικές καταστάσεις και στήνουν γέφυρες ανάμεσα στους ανθρώπους και τα πράγματα». Είναι χαρακτηριστική η περιγραφή της ατμόσφαιρας της εκκλησίας κατά την πρώτη διανυκτέρευση που ως αναπόσπαστο μέρος του κειμένου εντείνει τη δραματική κατάσταση. («Το αμυδρόν φως...λύχνων», «Ο Άγιος επί της απέναντι εικόνας ήρχιζε να ζωντανεύη...»). Η περιγραφή του μυστηρίου της θείας λειτουργίας («να ξεφορέση ο παππάς επάνω της...») και η διακριτική περιγραφή της άρρωστης Αννιώς («... η πτωχή μου αδελφή με την ωχράν και μελαγχολικήν της όψιν...») συμπληρώνουν την αφήγηση. Η περιγραφή της περίλυπης μητέρας κατά τη διάρκεια της προσευχής της («τα δάκρυά της ηκούοντο στάζοντα επί των πλακών...έπιπτεν αδρανής επί των μαρμάρων») ενσωματώνεται στην εξιστόρηση των γεγονότων με έντεχνο και αβίαστο τρόπο.
- β.** Η ευθύγραμμη ροή του χρόνου διακόπτεται από αναδρομικές αφηγήσεις: «Ενθυμούμαι ακόμη οποίαν εντύπωσιν ... διανυκτέρευσις», «Ανεκάλεσα εις την μνήμην μου ... Ενθυμήθην ... το αδικημένο του». Με τις αναδρομικές αφηγήσεις ο αφηγητής εστιάζει σε γεγονότα που συντελέστηκαν στο παρελθόν, τα οποία αποδίδει από διαφορετική κάθε φορά οπτική γωνία. Έτσι, αλλού μιλά ως παιδί και αλλού ως ενήλικος. Με αυτήν την κίνηση στο χρόνο αποδίδει αντικειμενικά τα γεγονότα και ως ενήλικος η προσέγγιση είναι διαφορετική και πιο ώριμη. Πιο συγκεκριμένα, με την πρώτη αναδρομή θυμάται τις τρομακτικές εφιαλτικές στιγμές που βίωσε ως παιδί στην εκκλησία τη νύχτα. Με τη

δεύτερη κάνοντας την αυτοκριτική του και αισθανόμενος ένοχος καταλήγει σε κριτική της μητέρας του διαπιστώνοντας τη στέρηση της μητρικής αγάπης.

B2. «παγερά φρικιάσις»: η μεταφορά αποδίδει παραστατικά τον τρόμο του παιδιού μετά το άκουσμα της προσευχής της μητέρας του.

«η μήτηρ μου ... έπιπτεν αδρανής επί των μαρμάρων»: η περιγραφή της απελπισμένης μάνας κορυφώνει το δράμα και αποτυπώνει την τραγικότητά της μετά από την επικοινωνία της με το Θεό.

«τρέχων ως έξαλλος»: η παρομοίωση δείχνει τον πανικό του έντρομου παιδιού.

«ηπείλει να με συλλάβη ορατός αυτός ο Θάνατος»: προσωποποιείται ο θάνατος που απειλεί να συλλάβει το μικρό Γιωργή. Έτσι, αποδίδεται παραστατικά η φρίκη του παιδιού.

Γ1. Η μητέρα αποτελεί μια δυναμική παρουσία στο διήγημα, αφού χρησιμοποιεί κάθε μέσο προκειμένου να σώσει την άρρωστη κόρη της. Μόλις συνειδητοποιεί ότι η κατάσταση της υγείας της επιδεινώνεται, γίνεται αδιάφορη προς όλους, γι' αυτό τη μοναδική της ελπίδα την εναποθέτει στο Θεό προσευχόμενη.

Η προσευχή της βέβαια είναι παράλογη, αφού προσφέρει ως αντάλλαγμα για τη σωτηρία της Αννιώς κάποιο άλλο απ' τα παιδιά της. Παρουσιάζει το Θεό ως τιμωρό με την αμείλικτη πρόθεση να πάρει κοντά του την Αννιώ. Το υπερβολικό αίτημα της μητέρας είναι αδικαιολόγητο, ωστόσο η επίγνωση της αμαρτίας και η συνειδητοποίηση της τιμωρίας του Θεού -που τη θεωρεί εξιλέωση- είναι αυτά που την ωθούν σ' αυτό. Η μητρική αγάπη και η προσπάθεια εξιλέωσης για το ακούσιο αμάρτημα φαίνεται να δικαιολογεί κάθε συμπεριφορά, ωστόσο η πρόκληση τρόμου και ενοχών στο μικρό Γιωργή συνιστά ίσως το μεγαλύτερο σφάλμα της μητέρας που εμπλέκει στη δική της συντριβή τα υπόλοιπα παιδιά της και κυρίως το Γιωργή.

Δ1. Οι ομοιότητες των δυο αποσπασμάτων είναι οι εξής:

- ☞ Κυριαρχεί η ιδιαίτερη σχέση μητέρας-παιδιού. Στο Αμάρτημα της μητρός μου «η μήτηρ ... δεν ήνοιγε τα χείλη της ... ει μη προς την Αννιώ», στο παράλληλο «πάλι δε θα κλειούσαν μάτι, μάνα και παιδί».
- ☞ Η υγεία του παιδιού είναι κλονισμένη. Στο Αμάρτημα «η κατάσταση ήρχισε να εμπνέει τώρα τους εσχάτους φόβους», στο παράλληλο «Η Δήμαινα ξενυχτούσε το Μήτρο».
- ☞ Η παιδική φαντασία πλάθει καταστάσεις, όταν αντικρίζει εικονίσματα τη νύχτα. Στο Αμάρτημα «μοι εφάνετο ... ενόμιζον», στο παράλληλο «σαν κατιτί να καρτερούσε νάβγη ακόμα κι απ' αυτά...φάνταζαν».

Οι διαφορές είναι οι εξής:

- ☞ Στο παράλληλο, «η Δήμαινα μονάχη ξενυχτούσε το Μήτρο», ενώ στο Αμάρτημα ο Γιωργής διανυκτερεύει μαζί με τη μητέρα του και την άρρωστη αδερφή του.
- ☞ Στο αμάρτημα η υπόθεση διαδραματίζεται στην εκκλησία («εν τη εκκλησία διανυκτερεύουσιν»), ενώ στο παράλληλο, στο σπίτι («Στον πλατύν οντά»).